

Femeile. Statut și percepții în Biserica Ortodoxă Română și în Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea

Concepția conform căreia femeile sunt inferioare bărbaților reprezintă o moștenire istorică. Însă mai surprinzător decât prezența ei în Biserica Creștină – în fond, oamenii care o formează sunt tributari aceluiași prejudecăți ca și restul lumii – este presupusa fundamentare pe autoritatea creștinilor, Sfânta Scriptură, și argumentarea acestei prejudecăți cu o presupusă ordine divină. Scrierile Pauline sunt în mod special aduse ca argumente, alături de episodul Facerii primei perechi de oameni.

Acest demers își propune să definească prisma gândirii Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea și să analizeze perspectiva Bisericii Ortodoxe Române cu privire la factorii care au determinat inferiorizarea femeilor în societatea creștină.

În prima parte a articolului voi aborda imaginea feminină în spațiul religios creștin ortodox și implicațiile asupra statusului social, cultural etc., al femeilor. Apoi, în a doua parte, voi discuta statutul femeilor în Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, urmărind în primul rând diferențele de percepții în raport cu creștinismul ortodox și implicațiile acestora. Voi discuta și influențele venite din ortodoxie în adventism prin intermediul celor convertiți de la ortodoxie la adventism. Ținta acestui demers este prețuirea, respectarea și valorizarea femeilor ca persoane.

I. Femeile. Statut și Percepții în Biserica Ortodoxă Română

Pentru înțelegerea tratării dimensiunii feminine în ortodoxie mă raportează și la unele aspecte ce compun practica liturgică. Ortodoxia implică două perspective: perspectiva comunitară și perspectiva instituțională¹.

Perspective comunitară a ortodoxiei are în vedere dimensiunea rolului social, adică practica valorilor moral-spirituale² în societate care se manifestă în cadrul grupurilor de credincioși. De regulă, credincioșii practicanți tind să molipsească mediul social prin propriile trăiri – încercând plierea societății după un nou model de viață. Participarea la actul liturgic poate genera un sentiment puternic de comuniune. „Femeia ortodoxă” face parte din această comuniune, iar diferențele de gen ies în evidență la practicarea cultului³. Cel mai probabil, tocmai aceste diferențe influențează consecvent statutul și condiția femeii în interiorul comunității ortodoxe. Pe de altă parte, în cadrul liturgic, în predicile și cuvântările preotului se pot identifica expresii precum: „noi”, „cu toți”, „suntem de acord”⁴. Drept urmare, aceste

¹ F. Cordoneanu, *Condiția socială a femeii în ortodoxia contemporană românească*, Ed. Lumen, Iași, 2012.

² Termenul *spiritual* implică mult mai multe semnificații. Aici ne referim în mod special la conotația religioasă a *spiritualului*.

³ F. Cordoneanu, *Condiția socială a femeii în ortodoxia contemporană românească*, Ed. Lumen, Iași, 2012, p. 119.

⁴ Idem, p. 120.

formule indică faptul că femeile împreună cu bărbații sunt în egală măsură participanți activi în unirea credincioșilor cu Dumnezeu. Însă, rămâne de urmărit în ce măsură această uniune spirituală a credincioșilor cu Dumnezeu implică activ atât femeile cât și bărbații. Diferențele de gen la participarea liturgică sunt importante deoarece interacțiunea dintre credincioși în cadrul actului liturgic, trece în spațiul comunității sociale. Ceea ce face ca structura socială să fie într-o anumită măsură formată de domeniul religios.

O posibilă sursă a deosebirilor făcute pe motive de gen este îndemnul anumitor canoane bisericești de a „crede și nu cerceta”. Potrivit Feliciei Cordoneanu, „apartenența la comunitatea ortodoxă se întemeiază pe legăturile puternice dintre convingerile membrilor săi. Efectele acestor convingeri de grup atrofiază nevoia oamenilor de a pune întrebări, de a ridica probleme”⁵. Credința (convingerea) din punct de vedere religios – scripturistic implică două aspecte. Primul aspect este legat de credința oarbă – transcendentă, convingerea în aspecte ce nu țin de ceea ce poate face un credincios – în acest punct atât ca individ cât și ca grup, pur și simplu trebuie să crezi – nu există loc de interpretări datorită limitelor umane. Cel de al doilea aspect implică credința rațională sau credința ca dogmă. Rațiunea se atrofiază când convingerile (religioase, politice etc.) ale indivizilor nu sunt asumate și personal, pentru că asumarea personală implică rațiunea – capacitatea de a gândi eu pentru mine, și nu alții în locul meu.

Din perspectivă instituțională, ortodoxia se definește prin Biserică. Biserica Ortodoxă Română se consideră ca fiind națională și reprezentantă a majorității. Ca orice altă instituție, și Biserica își desfășoară atât activitățile religioase cât și cele laice în baza normelor și regulilor stabilite. Desigur, din punct de vedere scripturistic, organizarea este benefică unei societăți în plină expansiune și are o sorgintă divină. Sorgintea divină nu poate fi asumată și pentru anumite reguli stabilite de creștinismul instituționalizat: „cu timpul, în perspectivă instituțională, convenirea doctrinară s-a transformat în convenire – o distribuie convențională în care anumiți oameni distribuie altora ce li se cuvine acestora, ba chiar stabilesc ei înșiși ce e dezirabil pentru alții. În acest proces establishmentul este dramatic restrâns. În această instituționalizare, nicio excludere nu e atât de explicită cum este cea a femeilor, cărora nu li se mai permite să coparticipe la deciziile care asigură funcționarea corpului social creștin. Ele devin iarăși Eve post-factum, adică iarăși ființe cu dublă și strictă determinare: naturală și socială, dar cu responsabilitate directă în fața lui Dumnezeu, căci nu bărbații vor da seama de faptele femeilor, ci ele însele”⁶.

Raportul dintre Biserica Ortodoxă și femeile din cadrul acestei comunități este unul strict social. O simplă introducere a cuvântului „femeia” în motorul de căutare a site-urilor oficiale ale Bisericii Ortodoxe⁷ conduc la o mulțime de articole ce au în atenție diverse activități pe care le întreprind femeile creștin-ortodoxe. De regulă, aceste activități sunt social-filantropice sau cultural-educative. Ca atare, direcția slujirii femeilor creștin ortodoxe partenere în misiunea Bisericii este aceea de a purta de grijă. Femeilor din comunitatea ortodoxă nu li se permite să predice – să ofere învățătură în Biserică, ci cel mult ele pot cânta la strană. Femeile sunt amintite și onorate ca bune mame și soții, și ca exemple de curată evlavie, în calendarul bisericesc. Se poate spune că „femeia ortodoxă” este participantă activă în relația cu Biserica însă, într-o nișă specifică bine cimentată de-a lungul timpului. S-ar spune că Iisus Hristos a făcut din femei părtașe ale misiunii Sale pe toate planurile, iar creștinismul instituționalizat Biserica - a vitregit aportul femeilor recunoscut de Iisus dincolo de latura empatică a acestora.

⁵ Ibidem.

⁶ M. Miroiu, Convenio, Ed. Polirom, Iași, 2002.

⁷ (www.patriarhia.ro), (www.ziarullumina.ro), accesate la 24.05.2016.

Problematica Feminină în Tradiția Bisericii Ortodoxe

Se presupune, în general, că statutul femeilor în Biserica Ortodoxă este unul inferior, din cauza, pe de o parte, a practicilor religioase, de pe de altă parte, din cauza anumitor pasaje scripturistice și celor afirmate de Sfinții Părinți ai Bisericii Creștine cu privire la condiția femeilor. Din punct de vedere istoric, *Tradiția Bisericească* își găsește începuturile în timpul Imperiului Bizantin⁸. Societatea patriarhală a Bizanțului avea o atitudine ambivalentă față de femei, care urma antiteza între Eva și fecioara Maria: prima denigrată pentru că ar fi fost cauza păcatului originar, a doua venerată ca Maică pură și neîntinată a Domnului⁹. Femeile aveau statutul de tolerate. Poziția lor era clar una de inferioritate. Atitudinea ambivalentă față de femei era probabil considerată cea mai ușoară înfruntare a problematicei feminine din partea societății patriarhale. Perspectiva autoarei Felicia Cordoneanu oferă un cadru propice în analiza statutului și a percepțiilor din comunitatea ortodoxă cu privire la problematica feminină: „pe de o parte femeile creștine erau elogiuate pentru rolul lor matern, pe de altă parte ele erau privite în mod constant cu suspiciune, fiind un potențial obiect al ispitei; în perioada menstruală erau considerate impure, iar în cele patru zeci de zile ale lehzuziei treceau drept ființe slabe și nedemne de încredere¹⁰”. Cităm: „Femeia a văzut că pomul era bun de mâncat și plăcut de privit, și că pomul era de dorit ca să deschidă cuiva mintea. A luat deci din rodul lui, și a mâncat; a dat și bărbatului ei, care era lângă ea, și bărbatul a mâncat și el”. (Genesa 3:6); „Și nu Adam a fost amăgit; ci femeia, fiind amăgită, s-a făcut vinovată de călcarea poruncii”. (1 Timotei 2:14).

Pe baza acestor pasaje biblice, Biserica Ortodoxă consideră *femeia* ca fiind principalul vinovat în ceea ce privește căderea umană în păcat. Însă, legătura dintre divin și uman, pierdută prin *amăgirea acesteia*, s-a restabilit prin Fecioara Maria – „Maria a zis: Iată, roaba Domnului; făcă-mi-se după cuvintele tale. Și îngerul a plecat de la ea”. (Luca 1:38) Potrivit modelului Sfintei Fecioare, exprimarea feminității înseamnă smerenie, ținută cuviincioasă, veșminte decente, atitudini și comportament receptiv la nevoile celorlalți, spirit de sacrificiu, iubire față de semenii¹¹.

Idealul feminin actual nu este foarte diferit de cel din trecut. Ce reprezintă smerenia? Înțeleg că smerenia este privită ca o formă de submisivitate absolută. Mai ales, sprijinit și de răspunsul Mariei în fața îngerului: „Iată, roaba Domnului; făcă-mi-se după cuvintele tale. Și îngerul a plecat de la ea” (Luca 1:38). Oare nu cumva o privăm pe Fecioara Maria de exercitarea liberului arbitru? Așa cum arată V. Lossky, „Maria rămâne liberă să accepte sau să refuze. Întreaga istorie a lumii, orice împlinire a planului divin a depins de acest răspuns omenesc liber...¹²” Și în cele din urmă, atât femeile creștine, cât și bărbații creștini, au datoria morală potrivit mesajului hristic – marianic, să fie smeriți, cuviincioși, receptivi la nevoile celor din jur etc.. Felicia Cordoneanu observă că evlavia atitudine contemplativă a *femeii ortodoxe* tinde spre ignoranță pe plan rațional:

⁸ J. Meyendorff, *Teologia bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. Alexandru I. Stan, București, Nemira, 2011; J. Pelikan, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei*, Ed. Polirom, Iași, 2004-2008 (5 vol.).

⁹ J. Pelikan, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor*, trad. Silvia Palade, București, Humanitas, 1998.

¹⁰ F. Cordoneanu, *Condiția socială a femeii în ortodoxia contemporană românească*, Ed. Lumen, Iași, 2012, p. 49.

¹¹ Idem, p. 65.

¹² M. Miroiu, *Convenio*, Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 40.

Feminitatea ortodoxă, așa cum o putem înțelege din perspectiva identității sale și a vizibilității în comunitatea ortodoxă, nu este preocupată și nici influențată de rigoarea științifică, ori de transformările socio-istorice care s-au așezat peste contextele istorice în care au fost formulate doctrinele. Feminitatea ortodoxă are alte reprezentări ale experiențelor sale religioase, decât cele ale cărturarilor. Elementele dogmatice în temeiul cărora femeia ortodoxă își exprimă credința nu sunt pentru ea problematice. Multe dintre femei nu-și pun vreodată întrebări despre motivele pentru care o anumită practică nu mai este potrivită, de actualitate sau de ce nu este eliminată din practica religioasă¹³.

Desigur, acest aspect nu poate să se identifice în dreptul tuturor femeilor. Cel mai probabil, problematica specifică este observabilă la nivelul femeilor care frecventează destul de des Biserica și care se cadrează tuturor datinilor ortodoxe. Pericolul în cazul unei asemenea gândiri ar putea fi ca actul Mariei să fie privit ca neînsemnat în economia ritualurilor creștine, iar „caracterul patriarhal al instituțiilor existente în momentul apariției lui Mesia pare să fie mai tare decât actul voinței Mariei”¹⁴. În sens creștin, evlavia este necesară atât pentru femei cât și pentru bărbați în raport cu sfințenia divină. Însă, evlavia nu implică umilire sau reprimarea voinței – reprimarea rațiunii.

Monahismul unica formă de emancipare?

Celibatul și haina monahală au ascuns orice urmă de feminitate în dreptul acelor care au fost nevoite să aleagă o viață ascetică. Eliberată de orice conotație de gen, viața monahală a oferit totuși oportunități nebănuite. Instituțiile monahale ofereau posibilități de educație la un nivel destul de ridicat și chiar șansa de a ajunge în poziții de conducere¹⁵.

Viața monahală a facilitat dezvoltarea intelectuală a multor femei. Totuși, din punct de vedere ecleziastic, dimensiunea de gen continuă să-și spună cuvântul. Eufimia Popa, maica stareță la Mănăstirea Țigănești, de lângă București, afirmă: „În perioada lunară a femeii, maicile nu au voie să intre în altar, nici măcar în biserică. Ele pot reveni la ascultare abia după 12 zile”¹⁶. De asemenea, trebuie subliniat faptul că în mănăstirile de maici în absența unui paracliser bărbat, o călugăriță mai în vârstă poate intra în altar pentru săvârșirea sfintei liturghii.

În ciuda acestor excepții conjuncturale acest fapt nu este considerat un drept ce se cuvine unei femei: „Oricum, intrarea în altar a călugărițelor nu este un drept al acestora, ci un pogorământ care se face, o derogare, o dispensă sau o binecuvântare pe care o dă numai episcopul locului”¹⁷.

În anumite contexte ce țin de timp și de loc, monahismul a reprezentat un anumit fel de emancipare pentru femei, însă, monahismul nu poate reprezenta o soluție la nivel general. Însuși termenul „emancipare” aplicat monahismului feminin apare forțat, având în vedere cercul restrâns de persoane și supunerea la o unică gândire dogmatică. Adevărata emancipare se obține prin conviețuire și nu prin ruperea legăturilor prin retragerea într-un grup.

¹³ F. Cordoneanu, *Condiția socială a femeii în ortodoxia contemporană românească*, Ed. Lumen, Iași, 2012, p. 63-64.

¹⁴ M. Miroiu, *Convenio*, Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 46.

¹⁵ J. Burton, K. Stober, *Women in the Medieval Monastic World*, Turnhout: Brepols, 2015.

J. Holloway, *Equally in God's image: women in the Middle Ages*, P. Lang, New York, 1990.

¹⁶ Diac. G. Aniculaie, „Intrarea călugărițelor în altar nu este un drept, ci un pogorământ”, 21 Mai 2009, (<http://ziarulumina.ro/intrarea-calugaritelor-in-altar-nu-este-un-drept-ci-un-pogoramant-44384.html>), accesat la 16.06.2015.

¹⁷ Ibidem.

În cadrul comunității bisericești ortodoxe, cuvintele apostolului Pavel: „Nu mai este nici Iudeu, nici Grec; nu mai este nici rob nici slobod; nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască, fiindcă toți sunteți una în Hristos Iisus” (Galateni 3:28) nu se regăsesc în viața reală. Egalitatea hristică este invocată doar teoretic. În analiza sa făcută problematicii feminine în Biserica lui Hristos, Anca Manolache subliniază ideea că Biserica se lovește de competiția diverselor grupări laice care militează pentru egalitate. Biserica este provocată de întrebări serioase, de genul: „ce ați făcut voi, creștinii, cu libertatea și drepturile femeilor”¹⁸?

Practicile discriminatorii ale creștinismului instituționalizat din timpul Părinților Bisericești, care au format *Tradiția*, au limitat soluțiile teologice ortodoxe în materia egalității dintre femei și bărbați.

II. Femeile. Statut și Percepții în Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea

La nivelul conștiinței populare din România, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea este puțin cunoscută, în mare parte fiind etichetată ca „sectară” sau „rătăcită”¹⁹, ceea ce reprezintă un obstacol în înțelegerea pozițiilor ei. Ea s-a constituit ca instituție religioasă neoprotestantă, recunoscută de către statul român. În limbajul oficial al cultului: „Cu peste 100.000 de credincioși la nivel național și 25 milioane la nivel mondial (16 milioane de credincioși botezați), Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea se consideră o biserică creștină autentică, ce privește și arată cu optimism spre revenirea în slavă a lui Isus Hristos, fiind implicată activ în promovarea unui stil de viață sănătos, a unei educații individuale consistente și a libertății religioase și de conștiință a tuturor oamenilor”²⁰.

Numele Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea scoate în evidență două dintre dogmele de bază care îi definesc identitatea: cuvântul *adventist* care derivă din latinescul *adventus* = *venire*, exprimă convingerea credincioșilor adventiști în iminența revenirii lui Iisus Hristos; ziua a *șaptea* invocă păzirea zilei a șaptea a săptămânii, sâmbăta (Sabatul), ca zi de odihnă și închinare conform cu învățătura originală a Bibliei.

Adventismul s-a născut în anul 1844 în Statele Unite ale Americii și în foarte scurt timp a adunat mulți adepți atât pe teritoriul american, cât și în afara granițelor. Credincioșii s-au organizat instituțional în anul 1863 sub denumirea de Biserică Adventistă de Ziua a Șaptea. Primul misionar adventist pe actualul teritoriu al României, un fost preot catolic de origine poloneză, Mihail Bellina Czechowski, a ajuns în Transilvania în 1869, și de acolo la Cernăuți și Pitești. Primii adventiști români au făcut parte din clasa înstărită a societății românești și au aparținut în general unor minorități etnice²¹. Este de remarcat că adventismul nu s-a născut în interiorul societății românești, ci a pătruns din afară pe teritoriul țării. De-a lungul timpului, acest fapt a fost folosit pentru discreditarea mișcării adventiste. Întrucât adventismul a fost acceptat mai întâi de oameni din clasa înaltă a societății, el a promovat o viziune diferită asupra multor aspecte practice, atât pe plan religios cât și pe plan social.

Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea din trecut și până în prezent este reprezentată de „figuri marcante” care au contribuit masiv în viața socială. Este de amintit în mod special Ellen White (1827-1915), „co-fondator al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea. Este

¹⁸ A. Manolache, *Problematica feminină în Biserica lui Hristos*, Ed. Mitropoliei Banatului, 1994.

¹⁹ Acestea reprezentând apelativele cele mai blânde utilizate de o mare parte dintre credincioșii credinței majoritare.

²⁰ Mapa Oficială de prezentare a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, 2015.

²¹ Ibidem.

considerată autoarea cea mai tradusă din toată istoria literaturii și cel mai tradus autor american. Opera ei acoperă o arie vastă de subiecte, incluzând religie, educație, sănătate, relații sociale, misiune, profeții, nutriție și domeniul principiilor conducerii. Scrierile ei se bucură de un respect aparte din partea bisericii fiind considerate de inspirație divină. Cu toate acestea, adventiștii consideră Biblia regula supremă de credință și practică și standardul prin care este testată orice învățătură și experiență în conformitate cu principiul protestant Sola Scriptura²².

Adventismul și problematica feminină

Ca și în cazul altor instituții religioase, provocarea actuală a adventismului este aceea de a reuși să înțeleagă că atât femeia cât și bărbatul trebuie să conlucreze unul cu celălalt, „atât în umanitatea lor identică, cât și în diferențierea lor sexuală”²³. În cele ce urmează abordez hermeneutica adventistă cu privire la acele pasaje scripturistice care în mod aparent ar susține atitudinile sexiste întrucât misoginismul religios poate fi mai periculos decât cel profan, preluarea *ad-litteram* a Bibliei agravând boala habotniciei.

Abraham Lincoln a observat că atât Nordul, cât și Sudul citeau aceeași Biblie, se rugau aceluiși Dumnezeu și totuși aveau opinii opuse cu privire la sclavie²⁴. În mod similar, creștinii de astăzi împărtășesc opinii diferite cu privire la statutul femeilor. Modalitatea prin care Biblia poate fi interpretată și aplicată prezentului, este o problemă delicată. Unii comentatori consideră că Biblia nu are nevoie de interpretări și ca atare, toate relatările trebuie aplicate în litera lor. Însă, Biblia conține enunțuri diferite ca importanță. Ea a fost scrisă într-o perioadă îndelungată de timp, de scriitori diferiți, care au trăit în timpuri și culturi diferite, ca urmare, aspectul interpretării ei nu poate fi neglijat. Trebuie avut în vedere ce s-a intenționat prin mesajul scripturistic atunci când a fost scris, în circumstanțele de acum 2000 de ani. Chiar a poruncit Pavel ca femeia să tacă în biserică? (1 Corinteni 14:34) Este posibil ca Pavel să se fi confruntat cu o situație specială? După ce am reușit să aflăm ce a intenționat autorul să transmită scriitorul cititorilor de atunci, încercăm să găsim sensul valabil pentru prezent, de genul: „ce așteptări are Dumnezeu de la noi astăzi”? Acestea sunt principiile hermeneutice după care se ghidează adventiștii de ziua a șaptea când fac lectura Bibliei. Un alt principiu hermeneutic la care adventismul se raportează este condiția umană de dinaintea căderii în păcat²⁵. Sclavia, poligamia, consumul de alcool și alte practici apar în Biblie, dar cu siguranță nu au reprezentat și nu reprezintă idealul lui Dumnezeu pentru umanitate. Pentru întemeietorii adventismului, misiunea acestuia este de a readuce aminte lumii de idealul edenic²⁶.

Idealul edenic este important atunci când vine vorba despre statutul femeilor. Ce a creat Dumnezeu făcând-o pe femeie? Ceva mai prejos decât bărbatul, pentru că ea a fost creată după el, prin el, și pentru el? Ceva mai presus decât bărbatul pentru că a fost încoronarea Creațiunii? Egalitate cu bărbatul pentru că se presupune că a fost luată din el? Cu siguranță că există multe răspunsuri sau posibile interpretări pornind de la actul creației din Genesa: „Apoi Dumnezeu a zis: Să facem om după chipul Nostru, după asemănarea Noastră... Dumnezeu a

²² T. Dopp Aamodt, G. Land, R.L. Numbers, Ellen Harmon White. American Prophet, Oxford University Press, USA, 2014.

²³ S. Lees, Rolurile femeii, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2004.

²⁴ R. Taylor Banks, A Woman's Place. Seventh-Day Adventist Women in Church and Society, Review and Herald Publishing Association: Hagerstown, 1992.

²⁵ Idem, p. 15.

²⁶ Ibidem.

făcut pe om după chipul Său, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu; parte bărbătească și parte femeiască i-a făcut” (Genesa 1:26-27).

În spirit adventist, dacă omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, este necesar să descoperim cum este Dumnezeu. Conform pasajului din Genesa 1: 26-27, Dumnezeirea nu este singulară, ci o unitate. Aici apare un dialog între persoanele Dumnezeirii, ca lucrând în mod armonios împreună. Bărbatul și femeia reprezintă imaginea lui Dumnezeu. Interrelația Dumnezeirii a creat interrelația umană. În acest caz, termenul *om* (în ebraică *adam*) ar putea însemna – „ei/împreună”. Bărbatul și femeia la creațiune au reprezentat unitatea existentă în cadrul Sfintei Treimi. Anumiți comentatori au considerat că *omul* – *adam*, creat după imaginea lui Dumnezeu, reprezintă bărbatul, în timp ce femeia reprezintă imaginea bărbatului, fapt din care ar reieși inferioritatea femeii. Însă, pasajul Genezei demonstrează categoric contrariul acestei opinii: „Omul”, ca imagine a lui Dumnezeu, este reprezentat atât prin bărbat, cât și prin femeie²⁷. Majoritatea teologilor sunt de acord că Dumnezeu nu are sex.

Cu toate acestea, o mulțime de oameni religioși îl percep pe Dumnezeu prin prisma masculinității. Există posibile explicații pentru asemenea percepții. Una dintre ele ține de faptul că persoanele religioase îl numesc pe Dumnezeu ca „Tată” sau ca „Rege” sau ca „Mire”²⁸. Un studiu atent al Bibliei ne descoperă că Dumnezeu folosește deseori reprezentări feminine pentru a-și descrie personalitatea și acțiunile. De vreme ce Dumnezeu se descrie pe Sine atât prin atribute feminine, cât și prin atribute masculine, înseamnă că atât bărbatul, cât și femeia reprezintă imaginea Sa. Porunca divină de a stăpâni și de a conduce lumea a fost valabilă și pentru femeie și pentru bărbat (Genesa 1:28). Și femeia și bărbatul au fost însărcinați de divinitate cu autoritate și spirit de conducere. A governa de unul singur înseamnă a nesocoti porunca lui Dumnezeu. Pe astfel de considerente, Shirley Less afirmă că „Biblia le susține cu tărie pe feministe (femiști) atunci când insistă că femeile trebuie tratate ca ființe umane, nu ca obiecte”²⁹.

Imediat după comiterea păcatului original, bărbatul i-a dat femeii un nume nou: „Eva căci ea a fost mama tuturor celor vii” (Geneza 3:20). Femeia, de la o relație ideală (Geneza 2) bazată pe parteneriat – reciprocitate, prin numirea sa ca „Eva”, s-a transformat în oportunitatea bărbatului de a obține urmași. N-ar trebui să surprindă faptul că de atunci a devenit tentant ca bărbatul să vadă în femeie doar un obiect sexual sau „un simplu ajutor funcțional”³⁰.

Înainte acordării numelui, Dumnezeu a precizat consecințele prin care păcatul va afecta relația dintre cei doi. „Dorințele tale se vor ține după bărbatul tău, iar el va stăpâni peste tine” (Geneza 3:16). Comentând acest pasaj, Ambrozie, episcop de Milan în sec. IV, afirma: „Prin urmare, robia de acest fel este un dar de la Dumnezeu. Din această pricină, conformarea la această robie trebuie numărată printre binecuvântări”³¹. Cu alte cuvinte, ceea ce susține Ambrozie este un argument al statutului de cap atribuit bărbatului în Noul Testament. Însă, privită în context, această „robie” s-a dovedit un blestem din partea lui Dumnezeu, și nu o

²⁷ Idem, p. 17.

²⁸ R. Taylor Banks, *A Woman's Place. Seventh-Day Adventist Women in Church and Society*, Review and Herald Publishing Association, Hagerstown, 1992, p. 17.

²⁹ S. Lees, *Rolurile femeii*, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2004, p. 50. „În prezent, această atitudine din urmă este reflectată cel mai bine de „mentalitatea Playboy” ce stabilește valoarea unei fete în funcție de formele trupului ei. De-a lungul istoriei, înainte de era contracepției și a suprapopulării mondiale, femeile erau tratate mai mult ca născătoare de copii, decât ca surse de plăcere pentru bărbați. Simptomele pot fi diferite, dar boala este aceeași”.

³⁰ Idem, p. 51.

³¹ Ibidem.

binecuvântare: „Paralela din Noul Testament nu constă în statutul de cap al soțului în cadrul căsniciei, ci în abuzul opresiv din partea autorității masculine pe care Pavel îl scoate în evidență atunci când îi avertizează pe soți să nu fie aspri cu soțiile lor”³².

În epistolele apostolului Pavel întâlnim ideea că bărbatul este capul soției: „Bărbatul este capul nevestei, după cum și Hristos este capul Bisericii” (Efeseni 5:23; 1 Corinteni 11:3). Din câte știm, evreii și grecii din timpurile biblice nu aveau prea multe informații cu privire la ceea ce înseamnă „funcționarea creierului”. Nu exista corelația răspândită astăzi, cap – inteligență³³. Ca urmare, statutul „bărbatul-cap al nevestei”, de care amintește apostolul Pavel nu are de ce să se refere la faptul că primul ar fi „partea rațională” a relației din cuplu. Aceeași observație exclude ca bărbatul să gândească în detrimentul femeii. Se adaugă că „în literatura extra-biblică iudaică, relația dintre cap și trup este uneori folosită ca metaforă pentru a desemna unitatea”³⁴. Ioan Hrisostom (sau Ioan Gură de Aur) susținea că „ideea de cap se referă în primul rând la unitatea capului cu trupul”³⁵.

În epistola apostolului Pavel către Efeseni, sunt alăturate statutul de cap al soțului și supunerea soției³⁶. Însă, soția nu se supune de dragul soțului (sau de teama de acesta), ci de dragul lui Hristos, în aceeași măsură în care soțul reflectă caracterul lui Hristos în atitudinea sa față de soție. Ceea ce atât bărbații cât și femeile au de avut în vedere ar fi nu subordonarea, nici autoritatea, ci dragostea și dăruirea de Sine pe care Hristos a avut-o față de o Biserică formată din fii și fiicele Sale.

Dimensiunea de gen în liturgica adventistă și în activitățile administrative

În cadrul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea se promovează principiile și concepții potrivite creștinismului primar (perioada de început a bisericii creștine) care se deosebesc în mod special prin ceremonialul și practicile liturgice foarte simplificate și accesibile fiecărui credincios. Serviciile practicate în cadrul liturgic sunt compuse din rugăciuni, cântări religioase, ore de catehizare și predică, iar principalele evenimente sunt: Cina Domnului (echivalentul Sfintei Împărtășanii), căsătoria și botezul, însă acestea nu sunt considerate taine – nu au valoare mistică, ci doar simbolică. Locul unde se desfășoară actele liturgice este amvonul. Amvonul nu are aceeași încărcătură mistică ca în ortodoxie, catolicism, lutheranism etc., dar este considerat un loc special – locul cel mai important din interiorul bisericii. Amvonul este considerat un loc sfânt doar în momentul în care prin rugăciune se invocă prezența lui Dumnezeu în acel loc. Așadar, nu are un caracter de sfințenie permanentă. Clădirea în sine nu deține o putere harică, ci doar actele liturgice care se săvârșesc din momentul invocării Trinității în acel loc. Amvonul este locul de unde se predică, și de unde se marchează prin cântare și rugăciune începutul și sfârșitul orei liturgice. La amvon poate să slujească nu doar pastorul³⁷, ci și credincioșii laici cu condiția ca aceștia să fie botezați în biserica adventistă și ca predica să fie fundamentată biblic.

³² Ibidem.

³³ S. Lees, Rolurile femeii, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2004, p. 57.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Idem, p. 109.

³⁶ Ibidem.

³⁷ În biserica adventistă (și restul bisericilor neoprotestante și unele protestante) pastorul nu este preot. Biserica Adventistă consideră că sistemul preoțesc aronic vechi testamental care-L reprezenta pe Isus Hristos ca Mare Preot, a fost abolit prin jertfa lui Isus Hristos pe cruce. Însă, pastorul este un lider spiritual chemat de Dumnezeu la o slujire specială. După hirotonire pastorul poate oficia cununii, botezuri, și actul Sfintei Cine.

Cărțile liturgice sunt: Biblia, cartea de imnuri creștine și scrierile lui Ellen White, însă sunt acceptate și alte cărți religioase atât timp cât sunt conforme cu învățăturile Bibliei. La amvon au acces și femeile care se pot ruga și predica fără restricții. Practic nu există o deosebire între bărbați și femei la aceste capitole. Nu există restricții nici în perioada menstruației și nici după naștere. În aceste perioade femeile adventiste pot să slujească la amvon sau să participe la slujbele din cadrul bisericii. Femeile din cadrul bisericii adventiste pot face parte din comitetul de conducere al bisericii la nivel local și la nivelul superior al conducerii Bisericii. Ele pot îndeplini responsabilități pe durata a doi ani – mandat valabil și pentru bărbați și pentru femei – precum: casier, secretar (secretari sunt și bărbați și femei – nu se uzitează expresia „secretară” ci doar „secretar”), primă diaconesă³⁸, lider de tineret³⁹, responsabil cu comunicarea și relații oficiale⁴⁰, departamentul misiunea femeii⁴¹, și conducător de comunitate⁴². Cu mici excepții, această ordine a lucrurilor în ceea ce privește implicarea femeilor în actele liturgice este respectată și intern, și internațional.

Micile excepții țin de câțiva factori autohtoni. O bună parte dintre credincioșii adventiști din România au intrat în biserica adventistă venind din biserica ortodoxă. Acest val de noi convertiți a adus cu sine obiceiuri și mentalități care au fost străine viziunii advente și care au generat uneori tensiuni între credincioși. Fenomenul apare mai evident în zonele unde credința ortodoxă a fost puternic înrădăcinată în tradiții și obiceiuri. Spre exemplu, în comunitatea adventistă din Maramureș, fetelor nu li se permitea să intre fără batic în biserică, sau să aibă împletituri, ace de păr, agrafe etc., sau fusta până la genunchi sau mai sus de genunchi. Bărbații stăteau pe partea stângă din biserică, iar femeile în dreapta, și cele cu copii în camera copiilor. Când erau numite să predice, femeile erau cadrate la orele de slujbă când prezența era destul de slabă. Au existat și credincioși care în timp au înțeles logica lucrurilor și au renunțat la anumite prejudecăți, iar în timp, lucrurile s-au schimbat radical în bine.

Cum pionerii bisericii adventiste din România au fost oameni din clasa înaltă a societății, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea se consideră o biserică revoluționară și crede că Evangelia trebuie vestită oricui indiferent de limbă, rasă, sex sau pregătire intelectuală.

³⁸ Prima diaconesă are rolul de a pregăti azima (pâinea nedospită) pentru Sfânta Cină (împărtașanie) și vinul nefermentat (must), și tot ceea ce ține de pregătire și organizarea acestui eveniment.

³⁹ Liderul de tineret – este cel/cea care se ocupă de copii și tinerii bisericii. Ei sunt instruiți pe niveluri de vârstă și participă activ la slujbele bisericii prin poezii, cântece, acțiuni sociale, culturale etc. În Biserica Adventistă copii și tinerii sunt inițiați în arta oratorică indiferent de statutul social sau alte criterii.

⁴⁰ Această responsabilitate implică relația bisericii cu autoritățile, comunicate de presă etc.

⁴¹ Departamentul a fost special format pentru a se lucra atât cu femeile din biserică, cât și cu cele din afara ei. Misiunea femeii nu este concepută pentru a oferi sfaturi din postura de mame, soții, educatoare, sau bucătărese. Departamentul acesta vizează mai mult felul în care femeile pot să devină autonome în diferite aspecte practice de viață.

⁴² Deși în biserica adventistă nu există ierarhie eclezială, există o organizare administrativă. Ca atare, la nivelul bisericilor locale după pastor, sunt prezbiterii locali. Prezbiterii sunt liderii bisericii în lipsa pastorului – colaboratorii direcți ai pastorului. Prezbiterii pot să fie hirotoniți sub denumirea de prezbiter cu binecuvântare și pot oficia cununii, botezuri, Sfânta Cină, însă doar cu o delegare specială din partea Conferinței (echivalentul Episcopiei). Nu e obligatoriu să fie absolvent de teologie. În consecință, conducătorul de comunitate nu este prezbiter cu drepturi depline deoarece nu este hirotonit. Însă conducătorul de comunitate poate să fie recomandat pentru hirotonire. În România nu există încă femei prezbiter.

Ellen White și drepturile femeilor

Întrucât Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea o consideră pe Ellen White ca fiind profetul inspirat al bisericii, scrierile sale sunt importante de analizat din perspectiva drepturilor femeii. Viziunea lui Ellen White cu privire la drepturile femeilor s-a creat în contextul secolului în care a trăit, marcat de o revoluție a reformelor în educație, sănătate, politică, religie. Societatea secolului XIX trăia sub presiunea unor reforme care amenințau schimbarea viziunilor tradiționale cu privire la căsătorie, familie și biserică⁴³. Mișcarea pentru drepturile femeilor milita pentru schimbarea statutului femeilor. Din punct de vedere politic, femeile erau considerate non-entități. Atribuțiile acestora se limitau la spațiul domestic. Ele nu se puteau angaja în activități ca un rezultat al propriilor alegeri și erau private de accesul la educație. Nu aveau dreptul la vot și practic, femeile erau, atât pe plan social cât și individual, considerate o proprietate a bărbaților. Prin căsătorie, tot ceea ce femeia deținea înainte de căsătorie trecea sub proprietatea bărbatului, inclusiv propria persoană. Nu existau reglementări legale care să-i asigure dreptul la intimitate personală, dreptul asupra copiilor, și cu atât mai puțin posibilitatea de a divorța⁴⁴.

Această stare de lucruri se reflecta și în domeniul religios. O mare parte dintre biserici nu hirotoneau femeile, și nici nu aveau cum, având în vedere că femeilor nu li se permitea să vorbească în public. Denigrarea femeilor în societate se datora în mare măsură influenței pe care religia o manifesta în sfera publică. Elizabeth Gage, una dintre liderile mișcării feministe, numea biserica „bastionul femeilor sclavagiste”⁴⁵. Pentru ea, nicio entitate nu a fost mai opresivă decât religia instituționalizată.

Acestea erau împrejurările în care Ellen White și-a început activitatea de profet. Faptul că o femeie urma să ofere sfaturi, chiar considerate divine, bisericii, ca atare liderilor bisericii, nu a fost tocmai ușor de acceptat. Ellen White nu s-a alăturat mișcărilor feministe și nici nu a încurajat femeile adventiste să se alăture acestor mișcări, din câteva motive. În primul rând, mișcările feministe, privite ca mișcări ale maselor, cel mai adesea generau conflicte și controverse, iar uneori legile erau încălcate⁴⁶. Folosirea puterii pentru atingerea anumitor scopuri, alături de violența verbală, spiritul acuzator etc., contrazicea spiritul cu care se identifica Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea. Mai degrabă, Ellen White considera că biserica adventistă poate contribui la mișcarea feministă prin modelul principiilor creștine – hristologice aplicate mai întâi în biserică și mai apoi în familii⁴⁷.

Biserica adventistă trebuia să se remarce ca o biserică – religie, diferită de ceea ce însemna religia, în general, în acel timp. Ellen White nu a fost împotriva ideii pentru care militau mișcările feministe, ci împotriva mișcărilor de stradă, sau a atitudinilor anumitor mișcări care se soldau cu ostilitate din partea autorităților civile. De altfel, Ellen White a scris foarte mult în favoarea drepturilor femeilor. În al doilea rând, Ellen White nu a încurajat implicarea credincioșilor adventiști în mișcările feministe pentru că ea considera că Biblia abundă în

⁴³ A.A. Worley, *Ellen White and Women's Rights*, în N. Vymeister (ed), *Women in Ministry. Biblical&Historical Perspectives*, Andrews University Press, Berrien Springs MI, 1998.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ A.A. Worley, *Ellen White and Women's Rights*. în N. Vymeister (ed), *Women in Ministry. Biblical&Historical Perspectives*, Andrews University Press, Berrien Springs MI, 1998, p. 358.

⁴⁷ Idem, p. 359.

exemple despre modul în care trebuie să arate relațiile dintre bărbați și femei⁴⁸. Majoritatea afirmațiilor lui Ellen White cu privire la drepturi se referă la drepturile naturale⁴⁹. Ellen White considera că drepturile omului derivă din drepturile oferite omului de către Dumnezeu, atât femeilor cât și bărbaților. Aceste drepturi sunt inerente, și nu pot fi eradicate. În opinia lui Ellen White, drepturile fundamentale ale omului sunt inalienabile, iar acestea sunt: viața, libertatea, fericirea, conștiința, individualitatea și independența rațiunii. Conform lui Ellen White, dacă drepturile omului își au originea în Dumnezeu – Creator, atunci tot ceea ce suntem – suflet, trup, minte și spirit aparțin lui Dumnezeu. În consecință, drepturile omului reprezintă obligația omului față de el însuși, de a se raporta la Dumnezeu. Potrivit lui Ellen White, garanția respectării drepturilor omului vine prin ascultarea de legea lui Dumnezeu, de principiul Evangheliei⁵⁰.

Opiniile lui Ellen White cu privire la relațiile dintre bărbați și femei pornesc de la descrierea creațiunii din cartea Genezei, a relației dintre bărbat și femeie înainte de căderea în păcat și după cădere. Referitor la starea relației dintre Adam și Eva de dinainte de cădere, Ellen White afirmă că Adam nu avea statutul „de cap” în raport cu Eva. Ellen White nu folosește cu referire la Eva cuvinte, precum subordonare, submisivitate sau supunere. Dimpotrivă, accentuează egalitatea dintre cei doi⁵¹. Fiecare dintre cei doi a avut o relație distinctă, individuală cu Dumnezeu și o responsabilitate personală. Posibilitatea de a discerne lucrurile individual, responsabilitatea individuală au rămas valabile și după cădere. Statutul de „cap” pe care l-ar avea bărbatul enunțat în unele epistole pauline (Efeseni 5) nu reprezintă, în viziunea lui Ellen White, un argument ca bărbații să fie stăpâni peste soțiile lor, să le suprimă, sau să devină „conștiință” în locul lor⁵². Dumnezeu nu a intenționat ca rezultatul căderii să ajungă un argument al opresiunii femeilor sau să afecteze dreptul femeilor de a lua decizii morale libere în raport cu Dumnezeu și cu celelalte responsabilități sociale.

Pentru Ellen White, tema principală a Bibliei este planul de răscumpărare a întregului neam omenesc prin Isus Hristos și restaurarea imaginii lui Dumnezeu în om. Această restaurare implică și planul original al lui Dumnezeu cu privire la relațiile dintre bărbați și femei⁵³. Ellen White citează adesea și face referire la cuvintele apostolului Pavel din *Galateni 3:28* și *Coloseni 3:11*. Ellen White trimite la Biblie, care afirmă că toate ființele umane trebuie respectate deoarece aparțin lui Dumnezeu. Dumnezeu iubește în aceeași măsură și pe bărbați și pe femei și s-a jertfit pe cruce pentru ambii⁵⁴. Ellen White subliniază destul de des în scrierile sale faptul că Hristos a venit în lumea aceasta pentru a demola orice zid de

⁴⁸ Aici trebuie să ținem cont de faptul că cetățenii SUA ai sec. XIX erau în mare parte creștini protestanți practicanți care lecturau Biblia frecvent. Acest lucru nu era specific doar adventismului. În acesta caz, Ellen White a intenționat să întoarcă privirile tuturor spre ceea ce afirmă cu adevărat Biblia la relațiile dintre bărbați și femei.

⁴⁹ A.A. Worley, Ellen White and Women's Rights, în N. Vymeister (ed), Women in Ministry. Biblical&Historical Perspectives, Andrews University Press, Berrien Springs MI, 1998, p. 360-361.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ P.M. Van Bemmele, Equality, Headship, And Submission in The Writings of Ellen G. White, în N. Vymeister (ed), Women in Ministry. Biblical&Historical Perspectives, Andrews University Press, Berrien Springs MI, 1998.

⁵² Ibidem.

⁵³ Peter M. Van Bemmele, Equality, Headship, And Submission in The Writings of Ellen G. White, în N. Vymeister (ed), Women in Ministry. Biblical&Historical Perspectives, Andrews University Press, Berrien Springs MI, 1998, p. 301.

⁵⁴ Ibidem.

despărțire, pentru a da la o parte orice barieră de la Templu (care includea la evrei curtea femeilor), pentru ca oricine să poată avea acces liber la Dumnezeu⁵⁵.

Ellen White și Pavel, apostolul lui Hristos, considerau toate ființele umane, indiferent că sunt Iudei sau Greci, sclavi sau oameni liberi, bărbați sau femei, ca egali înaintea lui Dumnezeu. Dar White adaugă că atât Isus, cât și apostolul Pavel, nu au încercat să răstoarne ordinea socială a vremii, să introducă reforme civile sau alianțe cu autoritatea administrativă ce deținea puterea. Scopul lui Isus Hristos și al apostolilor Săi nu a fost o revoluție socială, ci o transformare spirituală⁵⁶. Cel mai probabil, din același motiv, nici Ellen White nu a încurajat implicarea directă în mișcările feministe.

Faptul nu înseamnă că ea nu a dezaprobat caracterul opresiv al conducerii patriarhale. Ca lider feminin religios, scriind într-un context istoric-cultural în care participarea publică a femeilor în poziții de răspundere era inacceptabilă, Ellen White a adoptat o poziție precaută. Dacă ar fi promovat în mod deschis participarea femeilor în viața socială, redefinind rolurile, această atitudine ar fi fost percepută ca o modalitate de promovare personală și de legitimare a rolului de lider⁵⁷.

Cu toate acestea, scrierile lui Ellen White promovează și sprijină în mod clar participarea femeilor în diverse activități religioase și sociale. Ellen White nu ezită să încurajeze femeile să slujească pe toate planurile, folosindu-și capacitățile. Ellen White încurajează femeile să fie colportori (cei care vând cărți adventiste), asistente pastorale, profesori, medici etc.. Citez: „Femeile pot fi mijloace ale neprihănirii, oficiind servicii divine⁵⁸. Maria a fost cea care a predicat prima despre învierea lui Isus. [...] Dacă ar exista acum douăzeci de femei, precum Maria, care să săvârșească astfel de acte sfinte îndeplinindu-le cu credincioșie, atunci am vedea mulți convertiți ai adevărului⁵⁹. Ellen White insistă în textele sale că este nevoie în lucrarea lui Dumnezeu și de femei în aceeași măsură ca și de bărbați. În 1911, Ellen White scria: „Trebuie aranjat în așa fel încât și femeile să dețină responsabilități mai mari. Este și privilegiul lor să aibă acces la educație în aceleași domenii ca și bărbații⁶⁰. Ea încuraja femeile să îndrăznească să-și depășească responsabilitățile domestice. În revista *Review and Herald* din 1899, Ellen White se adresa celor pe care le numește „surorile mele”: „Voi aveți nenumărate oportunități de dezvoltare ce vi se deschid. Adresați-vă publicului de fiecare dată când aveți ocazia, profitați de fiecare moment de influență pe care o puteți avea asupra lumii. Fiecare bărbat și fiecare femeie au de îndeplinit datorii pentru Învățătorul⁶¹. De altfel, White a scris mai puțin despre bărbați și mai mult despre femei.

Ellen White a pledat ca femeile să fie plătite la fel ca bărbații pentru munca depusă atât în folosul bisericii, cât și pe plan social. Ea afirmă că Dumnezeu i-a descoperit că este o mare nedreptate ca femeile să nu fie remunerate pentru munca lor⁶².

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Idem, p. 303.

⁵⁷ L. Vance, Gender, în *T. Dopp Aamodt, G. Land and R.L. Numbers*(ed.), Ellen Harmon White, American Prophet, Oxford University Press, USA, 2014.

⁵⁸ În biserica adventistă, denumirea „serviciu divin” reprezintă liturghia sau slujba religioasă.

⁵⁹ L. Vance, Gender. în *T. Dopp Aamodt, G. Land and R.L. Numbers*(ed.), Ellen Harmon White, American Prophet, Oxford University Press, USA, 2014.

⁶⁰ Idem, p. 282.

⁶¹ Idem, p. 283.

⁶² Ibidem.

Statutul de profet al lui Ellen White nu este neobișnuit și unic în istoria americană a secolului XIX. Au mai fost femei care au pretins a fi avut viziuni și mesaje religioase de transmis adeptilor: Mary Baker Eddy și, mai devreme, Jemima Wilkinson, Ann Lee ș.a.. Mișcarea adventă a cărei co-fondatoare a fost Ellen White s-a dezvoltat cel mai mult și a rezistat de-a lungul timpului, în timp ce altele s-au destrămat. Aportul scrierilor lui Ellen White nu a fost uitat de adventiști. În ceea ce privește problematica feminină, aceștia se mai confruntă cu o singură provocare: cea a hirotonirii femeilor.

Provocări actuale în adventism. Hirotonirea femeilor

Una dintre marile provocări contemporane ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea este cea cu privire la hirotonirea femeilor ca pastori. Probabil, aceasta este singura problemă majoră existentă în adventism la ora actuală în ceea ce le privește pe femei. Având în vedere complexitatea subiectului, mă opresc doar la câteva aspecte relevante în ceea ce privește activitatea femeilor adventiste din punct de vedere religios. Voi reda principalele date asupra dezbaterii slujirii femeilor în cadrul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din documentarul lui Florin Lăiu, sursă care nu are nevoie de amendări sau adăugiri⁶³.

Poziții care susțin „lucrarea publică a femeilor” au apărut încă din 1857⁶⁴. Acest punct de vedere adventist era opus învățăturii altor biserici evanghelice (care invocau 1 Cor 14 și 1 Tim 2). Datorită lui au apărut primele evangheliste adventiste, care au primit autorizații din partea bisericii (Sarah Hallock Lindsay din 1871, Ellen Edmonds Lane între anii 1875-1889, Roby Tuttle din 1875, Julia Owen din 1879). În aceeași perioadă existau și femei-trezoriere ale Conferinței Generale, un post care, chiar și în zilele noastre, în anumite zone ale lumii, nu poate fi ocupat decât de pastori (bărbați): Adelia Patten Van Horn între 1871-1873, Minerva J. Loughborough Chapman între 1877-1883.

Hirotonirea femeilor a fost propusă prima dată în sesiunea Conferinței Generale din 1881⁶⁵, dar nu a fost luată nicio hotărâre. A trecut mai mult de un secol până când, în anul 1995, subiectul a fost abordat din nou la Conferința Generală. Ellen White nu a fost prezentă la Conferința din 1881 și nu a comentat deloc propunerea hirotonirii femeilor, nici de bine, nici de rău⁶⁶. Tăcerea ei a fost interpretată și pro, și contra, dar trebuie ținut seama de faptul că Ellen White a tăcut și în privința altor subiecte controversate (e.g., Trinitatea), pentru ca după moartea soțului și a primilor pionieri (conservatori) să-și facă în sfârșit publică opinia.

În 1895, Ellen White scria că „femeile care sunt dispuse să sacrifice timp pentru slujirea Domnului – vizitând pe bolnavi, ocupându-se de tineri, slujind nevoilor săracilor – ar trebui puse deoparte pentru această lucrare prin rugăciune și punerea mâinilor”. Poate ca urmare a acestei poziții, mai multe femei au primit autorizație de predicator la sfârșitul secolului XIX (Helen Williams între anii 1897-1914, S.M. I. Henry, din 1898, Lulu Wightman între 1897-1910). În Australia, în anul 1900, au fost hirotonite și diaconese. Mai multe femei (inclusiv Ellen White) sunt menționate ca „ordained minister” [predicator ordonat/hirotonit], deși nu au

⁶³ F. Lăiu, Slujirea feminină a Bisericii și recunoașterea ei, 9 Ianuarie 2015 (<http://women.churchservice.blogspot.ro>) accesat la 18.06.2015. Florin Lăiu este unul dintre teologii actuali ai Bisericii Adventiste din România.

⁶⁴ A se vedea D. Hewitt și ulterior, articolele publicate în Review and Herald de J. White (1858), B.F. Robbins (1859), S. Welcome (1860), J.A. Mowat (1861), Uriah Smith (1861), M. Howard (1868) ș.a.

⁶⁵ L. Vance, Gender, în T. Dopp Aamodt, G. Land, R.L. Numbers (ed.), Ellen Harmon White, American Prophet, Oxford University Press, USA, 2014, p. 284.

⁶⁶ Este probabil însă că a avut cunoștință de desfășurarea Conferinței.

fost hirotonite propriu-zis. „Cele mai multe femei care au primit autorizație de slujitor al Bisericii în această perioadă au fost soții de pastor, iar cele mai multe au activat ca lucrător biblic (instructor de Biblie), deci funcționând ca învățător public. Câteva au activat chiar ca „evangeliste”, unele dintre ele cu o activitate foarte bogată și de succes.

O noutate începând cu anii 1933-1950 este activitatea unor femei cu pregătire superioară în teologie, completată adesea cu studii postuniversitare, care deveniseră păstorite sau profesoare de teologie: Maybell Vandermark [Goransson], Jessie Weiss Curtis, Madelynn Jones [Haldeman], Ida Matilainen, Leona Running, Margaret Hempe, Margarete Prange. Lucille Harper [Knapp] a fost probabil prima femeie sponsorizată pentru a face seminarul teologic.

În 1950, a fost discutat din nou subiectul hirotonirii de către slujbași ai Conferinței Generale, amintindu-se poziția lui Ellen White de susținere a hirotonirii femeilor. În final a fost numit un comitet de studiu, care urma să dea un raport. Subiectul a continuat să fie de interes, cum o arată corespondența conducătorilor bisericii. În anii 1970, subiectul este reluat de mai multe ori, rezultatul fiind de fiecare dată numirea unui comitet care să studieze „rolul femeilor”.

În urma succesului unora dintre femeile pastor au apărut întrebări din partea organizațiilor regionale privind hirotonirea acestora ca prezbiteri. Deși există recomandări de a hirotoni femei ca prezbiteri locali, acolo unde se cere, iar cele care au pregătire teologică să poată fi angajate ca asociate în serviciul pastoral („associates in pastoral care”), se decide repetat că „momentul nu este oportun” și este nevoie de „mai mult studiu”.

În 1975, Conferința Generală pune capăt obiceiului de a acorda femeilor autorizație pastorală (obicei care durase 100 de ani), dar comitetul adoptă regula de a permite hirotonirea de diaconese și prezbiteri, cu „condiția exercitării atenției și precauției maxime”. Femeile sunt îndemnate să devină lucrători biblici sau chiar pastori asistenți, dar cu mențiunea că vor primi doar licență misionară, nu și autorizație de predicator-evangelist-pastor.

În următorii ani, discuțiile despre hirotonire au continuat, fără a fi luată însă o decizie, în timp ce Biserica continuă totuși să aibă păstorite.

Această problemă a crescut în popularitate devenind inflamantă încă din 1977, în multe comunități. Totuși, problema nu a putut fi rezolvată prin dialog deschis datorită mai multor împrejurări: conflicte și informații superficiale de la firul ierbii, cu multe ezitări politice la vârf, și cu o majoritate de membri în țările mai puțin alfabetizate teologic. Anumite comunități decid să permită ca persoane nehirotonite, inclusiv femei, să officieze botezuri în comunitatea lor locală, spre nemulțumirea eșaloanelor superioare.

În 1979, se votează pentru stagiaturi pentru „păstorite” [asociate în pastoral care (în română)] și instructoare de Biblie, care să intre în vigoare în America de Nord din 1980; de asemenea Diviziunea Nord-Americană votează ca și absolvenții nehirotoniți să poată boteza în comunitatea lor locală. În 1982 s-a înființat Adventiste (organizat Asociația Femeilor AAW), însă aceasta nu este implicată în discuția privind hirotonirea. Încep să apară și dispute între membrii Conferinței Generale și comunități locale care permit unor femei să boteze, încălcând deciziile Conferinței. În 1986, s-a descoperit că Ellen White aprobase hirotonirea diaconeselor încă din anul 1900. Teologi vorbesc public în favoarea hirotonirii, dar apar și cărți care susțin poziția opusă. În 1990, delegații Conferinței Generale votează ca femeilor să nu li se acorde încă hirotonirea, dar să li se permită să boteze și cunune în acele diviziuni care autorizează aceasta.

Sunt publicate mai multe cărți pro și contra hirotonirii femeilor, unele dintre ele foarte populare inclusiv printre liderii Bisericii. De aceea, pozițiile exprimate în unele dintre ele împotriva hirotonirii femeilor ajung să pară poziția oficială a Bisericii.

Nici sesiunile Conferinței Generale din 1995 (Utrecht), 2000 (Toronto), 2005 (St. Louis) și Atlanta (2010) nu au reușit să rezolve aceste dispute, nici din punct de vedere al „cercetării biblice”, nici din punct de vedere al politicii bisericii. Pentru evoluțiile viitoare poate fi semnificativă creșterea diversității la nivelul liderilor bisericii. În anul 2005, Ella Simons (o femeie de culoare) a fost aleasă ca unul dintre vicepreședinții generali ai Conferinței Generale.

În data de 4 iulie 2015, a avut loc în orașul San Antonio din statul american Texas cea de-a 60-a sesiune a Conferinței Generale a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, iar pe agenda de lucru s-a aflat din nou subiectul hirotonirii femeilor.

Cu 1381 de voturi „împotriva”, 997 „pentru” și 5 abțineri, delegații au încheiat prin vot secret o controversă delicată în ultimele decade în cadrul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea. Dezbaterea problematicii nu a fost deloc ușoară pentru delegații prezenți. Ca atare, liderii bisericii au subliniat în mod repetat în cadrul dezbaterii pe această temă nevoia ca biserica să nu se polarizeze datorită dezacordului⁶⁷.

Ce reprezintă votul negativ luat al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea referitor la hirotonirea femeilor? Pentru soluționarea acestei dezbateri, delegații au trebuit să răspundă prin vot cu „da” sau „nu” la întrebarea: „Este acceptabil ca, în cadrul comitetelor executive ale diviziunilor care consideră acest lucru adecvat în teritoriile lor, să fie luate măsuri privind hirotonirea femeilor ca slujitori ai Evangheliei?” În consecință, votul a fost de natură administrativă și nu teologică. Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea a alcătuit o comisie mondială, formată din membrii din fiecare diviziune a bisericii, pentru a studia problema din punct de vedere teologic și a ajunge la o concluzie, dar încă nu s-a ajuns la un numitor comun din acest punct de vedere.

În același timp, problema crucială a dezbaterii a avut în vedere dacă printre diferitele aspecte de slujire ale bisericii în care sunt implicate, „femeile pot fi împuternicite prin în mod legitim prin hirotonire și pentru a îndeplini sarcinile pe care le îndeplinesc pastorii hirotoniți. Acestea includ organizarea de biserici, sau oficierea actelor de cult, precum botez, cununie și Sfânta Cină”⁶⁸.

Aceste trei paliere au fost avute în vedere în plenul Sesiunii Conferinței Generale. Subiectul privind hirotonirea femeilor a fost și va rămâne un subiect sensibil. Totuși, în ciuda votului negativ acordat în cadrul acestei Sesiuni, subiectul nu este închis. Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea prin cadrul Sesiunii Conferinței Generale care reunește delegați adventiști la nivel mondial, din cinci în cinci ani, rămâne deschisă acestei provocări.

Concluzii

Problema hirotonirii femeilor nu este o problemă recentă, ea a fost intens dezbătută încă din anul 1881. Practicile diverg și astăzi, ceea ce face ca situația să fie puțin confuză, deoarece unele regiuni sau unele instituții ale bisericii au acceptat hirotonirea în timp ce altele nu.

Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea se autodefiniște ca o biserică deschisă către nevoile sociale și culturale. În trecut și în prezent a încercat să se adapteze realităților asumând că

⁶⁷ *Delegații au respins posibilitatea ca fiecare Diviziune să-și stabilească prevederile referitoare la hirotonirea femeilor ca pastori*, în Revistă lunară de informații și inspirație pentru așteptătorii revenirii Domnului Hristos, Curierul Adventist, august 2015.

⁶⁸ *A. Kartman, Ce înseamnă votul negativ luat de Biserica Adventistă privind hirotonirea femeilor*, 10 iulie 2015 (<http://semneletimpului.ro/religie/biserica-adventista/ce-inseamna-votul-negativ-luat-de-biserica-adventista-privind-hirotonirea-femeilor.html>), accesat la 24.05.2016.

mesajul Evangheliei și Isus Hristos s-au pliat după nevoile umanității căzute. De-a lungul timpului, Biserica Adventistă a contribuit prin viziunea sa și prin credincioșii săi la dezvoltarea societății și la îmbunătățirea condiției umane. Hermeneutica Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea cu privire la statutul femeilor reprezentat în pasajele biblice a avut în vedere adaptarea învățăturilor la diferențele culturale, și nu aplicarea lor *ad litteram*. Pașii care mai sunt de străbătut ar arăta, în interpretarea lui Shirley Lees, „că prejudecățile noastre culturale, presupuzițiile și totala noastră orbire spirituală controlează într-o mare măsură nu doar maniera în care prezentăm Cuvântul lui Dumnezeu, ci și modul în care îl traducem”⁶⁹.

Scrierile lui Ellen White sunt esențiale și în tratarea problematicii hirotonirii, ele vorbind despre statutul femeilor și percepțiile cu privire la acestea din cadrul bisericii adventiste. Într-un veac în care femeile funcționau ca bunuri în proprietatea bărbaților, Ellen White a încurajat femeile să-și depășească condiția prestabilită de bărbați. Deși Ellen White nu s-a alăturat mișcărilor feministe, totuși scrierile ei au vorbit în mod clar în favoarea drepturilor inerente ale femeilor. Astfel, femeile adventiste au fost încurajate prin scrierile lui Ellen White să se dezvolte în aceleași domenii ca bărbații și să-și obțină independența față de aceștia. Contează mai mult sau mai puțin dacă sfaturile lui Ellen White au avut la bază motivații religioase-misionare, pentru că indiferent de motivația scrierilor sale, femeile adventiste ale secolului XIX s-au bucurat de o emancipare surprinzătoare pentru acele vremuri patriarhale.

În cadrul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, atât pe plan național cât și pe plan global, femeile sunt implicate în activitățile liturgice și administrative ale bisericii. Acestea nu întâmpină nicio restricție în cadrul închinării și nici în afara sa. Singura excepție apare, cum s-a arătat, în cazul hirotonirii femeilor. Dar faptul că de-a lungul timpului subiectul hirotonirii femeilor a fost periodic dezbătut reprezintă un pas înainte. Pentru alte Biserici, nici măcar dezbaterăa unei asemenea tematici nu este acceptabilă.

⁶⁹ S. Lees, Rolurile femeii, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2004, p. 77.